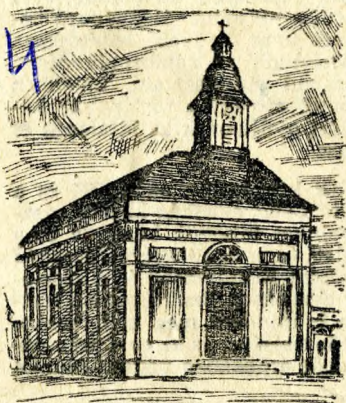

A pest-budai evangélikus gyülekezet megalakulásának napján énekelték azt az éneket, melynek egyik sorát (magyarra fordítva) címnek vá-

Nyolc riport a fővárosi evangélikusságról

„Ma hálát ad Pest és Buda”

A Deák téri templom az egykori toronnyal

lasztottam. De nemcsak erről az egy napról lesz szó. Hat évtized evangélikus örömnépeire látogatunk el.

1781. október 25.: megjelenik a Türelmi Rendelet II. József császár ebben nem biztosít teljes vallásszabadságot és egyenlőséget a protestánsoknak, de a hosszú éjszaka után

mégis ez az első hajnalsugár. Az evangélikus Hajnóczy József, aki szabadságszeretetéért később a budai Vérmezőn halt mártírhalt, a Manch Hermaonban így ír: „Úgy örültünk a császáron és vállalatain, mint a zaklatott fogoly örül az utolsó csapásnak, mely bilincseit feloldja.” Igen, a bilincsek sorra lehulltak. Az evangélikus Liedemann János Sámuel polgárjogot nyert Pesten, az ugyancsak evangélikus Werthes Frigyes tanár lett a katolikus pesti egyetem. Ők — sok más lelkes evangélikussal együtt — Belezynay Podmaniczky Mária és a már említett Pongrácz felügyelő segítségével elkezdték a gyülekezet-szervezés munkáját, s munkájuk nem volt hiábavaló.

1787. október 24.: a pest-budai evangélikus gyülekezet első nyilvános istentisztelete. A hely: a mai Váci utca és Irányi utca (akkor Kalap utca) sarkán levő épület első emelete egy háromszobás lakásból átalakított imaterem. A gyülekezet felügyelője dr.

Glosius Sámuel orvos, gondnok Liedemann. A prédikáló lelkész Molnár János, akitezután a bemutatkozó igehirdetés után a pest-budai evangélikusok lelkészüké választanak. A gyülekezet boldogan éneklé az alkalmi éneket a „Ki dolgát csak Istenre hagyja” dalgamára:

Oh szent Isten, Hozzád könyörgünk,
Egyesítsd a Te népedet!
Hű pásztor nélkül
szűkölködtünk.

Két városban szétszórt sereg.
Ma hálát ad Pest és Buda.
Mert jót tettél, oh Eg Ural!

1811. június 2.: Pünkösd vasárnap: az első istentisztelet a Deák téri templomban. Tizenkét évig készült a templom, Pollack Mihály tervei szerint. Az építő gyülekezetnek rengeteg akadályt kellett leküzdenie: telekszerzési gondok, pénzügyi problémák, éles viták, a félig kész templom kisajátítása. Mi győzött végül is a nehézségek fölött? Molnár hite? Liedemann akarat? A hívek áldozatkészsége?

Igen, ezek is. De elsősorban Isten segítő szeretete. A háladási napján mindnyájan érezték ezt. Ezért énekelték első énekként: „Dicséret, tisztesség legyen Kegyelem Atyja, Néked!” Vasárnap Molnár komfirmált, úrvacsorát osztott, esketett; Wächter János bécsi szuperintendens a templom rendeltetéséről beszélt a pünkösd történet alapján németül; Simonides János orosházi esperes Isten jótéteményeit hirdette magyar nyelven. Másnap Kolozsváry János sziráki lelkész szlovák nyelven arra a kérdésre adott választ: Hogyan maradhat szent a templom? Szép volt a válasza: „Ha a Szentlélek kiárad a templomot megtöltő hívekre!” Amde annak a ténynek az alapján, hogy az ébredező nacionalizmus korában a templomszentelési ünnepeket három nyelven tartották, mi ilyen választ is megfogalmaztunk: „Szent marad ez a templom, ha a szeretet lelkének ereje árad ki belőle mindenkire!”

1847. szeptember 26.: a budai evangélikusok templom-

szentelése. A gyülekezet már három éve megalakult, papja is volt Bauhofer György szeméjében, templom is felépült a vízivárosi kapu mellett. S eljött végre a nagy nap a korabeli sajtó szerint: a lutheránusok ünnepélye. A szentelést Szeberényi János püspök végzi, a későbbi kufsteini várfogoly — s a hallgatók között nemcsak a pesti papokat látjuk, Székácsot, Langot és Kolárt, hanem Kossuth Lajost és Széchenyi Istvánt is. Csak egy valaki hiányzott nagyon: Mária Dorottya nádorné. Pedig ő volt az, aki Székáccsal együtt a külön budai gyülekezet megalakulását sürgette. Segítsége nélkül a templom sem épülhetett volna fel. Ő ismerte fel a jelentéktelen külsejű Bauhoferben az erős hitet, a lelkipásztori szeretetet és a széleskörű tudást. Miért nem volt ott a szép ünnepélyen? Mert férje halála után — a magyar nép és az evangélikus egyház iránti szeretete miatt — Metternich kancellár Bécsbe deportáltatta őt. De léleklében ott volt, s ma is ott van a budai

gyülekezetben, az új budai templomban is. Hiszen minden templomban érezzük a gyülekezetalapító és templomepítő ősök lelki jelenlétét!

*

Ötödik ünnepként 1848. március 15-re gondoljunk. A pesti ifjúság ünnepe ez? Igen. Az egész magyar népé? Igen. De a pest-budai evangélikusságé is. Székács lelkesen prédikál azon a tavaszon: „Megkondult a szabadság harangja... legyen minden ember harang a maga helyén!” Bauhofer a következő évben kihirdeti a Függetlenségi Nyilatkozatot, s hozzáfűzi: „Jól tette a magyar nemzet, hogy elszakadt az uralkodásra nem méltó királytól.” Világos után mindkét papnak menekülnie kellett, s visszatérésük után sok szenvedésben volt részük. Prédikálásuk is, szenvedésük is jelkép volt, sőt több: történelmi dokumentum. Pest-Buda evangélikussága nem volt külön test, hanem együtt élt, együtt szenvedett, együtt örült, együtt dolgozott, együtt reménykedett az egész várossal.

Dr. Kekén András